

---

1. Örkeny

Több mint 100 esztendővel ezelőtt, 1912. április 5-én született Örkeny István. A magyar groteszk próza megteremtőjéről és életútjáról egy-egy írás áll rendelkezésére az UTF-8 kódolású *emlekek.txt* és *eletut.txt* állományokban. Készítse el a mellékelt mintának és a leírásnak megfelelő dokumentumot! A szöveg tagolásához ne alkalmazzon felesleges, üres bekezdéseket!

1. Hozza létre szövegszerkesztő program segítségével az *orkenyistvan* nevű állományt a program alapértelmezett formátumában az *emlekek.txt* állomány felhasználásával!
2. Legyen a dokumentum álló tájolású és A4-es lapméretű! A bal és a jobb oldali margót 2,2 cm-re, a felsőt és az alsót 2,6 cm-re állítsa be!
3. A forrásban sok idézőjel szerepel, de ezek használata és típusa – mind a kezdő, mind a záró idézőjelek esetén – nem felel meg a magyar helyesírásnak. Javítsa ki ezeket a dokumentumban! Helyesen a kezdő idézőjel alul, a záró pedig felül helyezkedik el. Minta a téves és a helyes idézőjel-típusra, használatra:

"helytelenül" és „helyesen”.

4. A szövegtörzs karakterei – ahol más előírás nincs – Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusúak és 11 pontos betűméretűek legyenek!
5. Ahol a leírás vagy a minta mást nem kíván, végezze el a következő beállításokat!
  - a. A dokumentumban a sorköz legyen egyszeres, a bekezdéseket tegye sorkizárttá!
  - b. Állítsa be, hogy a bekezdések első sorai a margótól 0,5 cm-rel behúzva kezdődjenek!
  - c. A bekezdések után 3 pontos térköz legyen!
6. Készítse el a cím és az öt alcím formázását az alábbiak szerint!
  - a. A címhez 27 pontos, az alcímekhez pedig 17 pontos betűméretet, kiskapitális és félkövér betűstílust alkalmazzon!
  - b. A cím és az alcímek előtt 3, utánuk 6 pontos térköz legyen! Állítsa be, hogy az alcímek egy oldalra kerüljenek az azokat követő bekezdéssel!
  - c. Az alcímeket az alatta levő szövegtől vékonyabb, és a felette lévőtől vastagabb fekete színű vonallal válassza el a szövegtükör teljes szélességében!
7. A cím utáni kapcsos zárójelben lévő forrás szövegét helyezze a címhez „*”-gal jelzett lábjegyzetbe! A lábjegyzet szövege Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusú, 8 pontos karakterméretű és dőlt stílusú legyen! A kapcsos zárójeleket és a benne lévő szöveget törölje a dokumentumból!
8. Az első bekezdés mellé helyezze el Örkeny István fotóját, a *kep1960.jpg* képet a mintának megfelelően! A kép méretét módosítsa arányosan úgy, hogy a szélessége 4 cm legyen! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze!
9. A dokumentum élőlábában alkalmazzon oldalszámozást Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípussal, a minta szerinti vízszintes elhelyezkedéssel és 13 pontos betűmérettel!

A feladat folytatása a következő oldalon található.

---

10. Az oldalszámok elé szúrja be a *minta.png* képet! A kép szélességét állítsa 3,8, a magasságát 0,5 cm-re! A képet a mintának megfelelően tükrözve helyezze el az oldalszámok után is! Ismételt szöközők használata nélkül, tetszőleges módszerrel oldja meg, hogy a képek és az oldalszámok között vízszintesen a mintához hasonló távolság legyen!
11. Örkény István életútjának kronológiáját az *eletut.txt* állományban tabulátorokkal tagolt szövegfájl tartalmazza. Készítse el az „*Életút*” alcím után az oszlopos szerkezetet behúzások és tabulátorok használatával!
- A bekezdések 0,7 cm bal és 2,3 cm függő behúzásúak legyenek!
  - A teljes listát formázza 8 pontos betűmérettel és dőlt betűstílussal!
  - A bekezdések háttere világosszürke legyen! Állítson balról az alapértelmezettnél vastagabb fekete szegélyt!
12. A dokumentumban alkalmazzon elválasztást!

40 pont

Minta:

EMLÉKEK ÖRKÉNY ISTVÁN RÓL *

„Ő mindig regényt akart írni, de soha nem tudta megírni. Talán ezzel a szemlélettel nem lehetett egy nagyregényt végigvinni” – mesélte a szociológus Örkény Antal, Örkény István fia apja személyes drámáját. Az egypercesek zsenije mindig a nagyra vágyott, az mégsem jöhett össze. „A novellái nagyon sűrített művek, amikbe jól át tudta vinni a személyiségét. Erzékeny volt, felismerte az ellentmondásokat, de volt benne egy humanista értékrend, ami a kisember vergődéséről, nevétségnek látszó küzdelméről szól. Közben az embert nagyon szerette” – mondta Örkény Antal az Egypercesekről, amikről az író azt mondta: Nincsenek buta emberek, csak rossz Egypercesek!

Az író harmadik felesége, Radnóti Zsuzsa sok energiát felemésztő, magányos küzdelemként írta le a helyzetet, ami alapján Örkény azt gondolta, csak „pörköltem” ír. „Sok regényterve, félbehagyott szövege volt. Újra és újra neki-gyürkőzött, és miközben megszülettek az egypercesek, a kisregények, a drámák, a roppant energiával készült nagy terjedelmű vállalkozások viszont sorban félbe maradtak.”

Fanyarul, önironikusan így vallott ezekről a sok energiát felemésztő, magányos küzdelmekről: „Időbe-osztásom a következő: reggel, amikor még friss és fogékony a fejem, a regényen dolgozom. Délután, amikor már nem friss, se nem fogékony a fejem, más egyebet írok. Az öt év alatt (délutánonként) megírtam egy csomó normális novellát, aztán egy csomó „egyperces” novellát, körülbelül két vagy három szindarabot, csupa mellékterméket, valahogy úgy, ahogy a háziasszony a karajról levagdalt húsdarabkákból, hogy ne vesszenek el, összecsap egy kis pörkölőt. Öt év óta pörkölőt publikálok.”

A HADIFOGSÁGBAN MINDENT MEGKAPOTT

Örkény István élete különös vargabetűkkel tarkított. 1942 elején munkaszolgálatos lett Nagykátán, utána a doni frontra vitték. 1943 elején pedig már hadifogságba került félmillió magyarral. 1945-ig a Tamarov melletti gyűjtőtáborban élt, később a Központi Antifasiszta Iskolában kellett tanítania Krasznogorszkban. Tanátársai Rákosi Mátyas, Révai József és Lukács György voltak. Haza csak úgy mehetett, hogy belép a kommunista pártba.

A hadifogságból hazatérve jó néhány évig hitt az új rendszerben, egy új világban, s egyfajta „vakság uralkodott rajta”, ahogyan ő fogalmazott. Majd a kiábrándulás következett, a forradalom után pedig a hatalom elutasította, és megpróbálta elhallgattatni. A hatvanas években visszatérhetett, távolságtartó viszonyt alakított ki a rendszerrel szemben, Radnóti Zsuzsa szerint úgy tűnt, a kultúrpolitika tudomásul is vette. (Leszámítva egy-egy támadást, például, ahogy a Niagara nagykavéház című novelláját fogadta a hivatalos kritika, vagy, hogy a Pisti a vérzivatarban című drámáját tíz évre csak betiltották).

Fia szerint különös fontosságot jelentett életművében a hadifogság: „A döntő a hadifogság volt. Ott megkapta, amit mindig is akart, megszabadulhatott a polgári státuszától. Nem szerette, hogy a státusza határozza meg, hogy kicsoda. Ott egy senki volt”. Az író apja jómódú, asszimilálódott zsidó patikus volt, aki a legendák szerint több patikáját eljátszotta, majd nyerte vissza kártyázások alkalmával. A polgári értékrenddel ezért sem tudott soha mit kezdeni Örkény.

---

56 UTÁN CSAK ÖNMAGA MARADT

Írói pályafutásában 1956 után következett be a fordulópont, addig főleg termelési regényeket és szociográfiákat írt. Az október 23-ai forradalomban Örkény az Iroszövetség elnökségi tagjaként vett részt, és ő mondta el azt a sokat idézett fontos beszédet a Szabad Kossuth Rádió indulásakor október 30-án: „A Rádió éveken át a hazugság szerszáma volt. Parancsokat hajtott végre. Hazudott éjjel, hazudott nappal, hazudott minden hullánhosszon”. A mondtak miatt őt is kihallgatták, majd nem publikálhatott éveket. Aczél György gyógyszerészeti munkába kényszerítette.

---

* Vataksa László: Örkény: Öt évig pörköltem írtam URL: http://index.hu/kultur/massz/2012/04/05/orkeny_ot_evig_porkoltem_irtam/

1

Minta az Örkény feladathoz:

„A forradalom után éveik nem jelenhetett meg egy sora sem, szilenciummal süjtötták. Elment dolgozni, hogy megéljen. Nagy esőnd lett körülötte és benne is” – meséli Radnóti Zsuzsa, aki emlékeztet minket egy interjúra, amiben az író azt mondja: öt évig csak magának írhatott, amivel közelebb kerülhetett önmagához. Ekkor szűnt meg a nyomás rajta, csökkentek az elvárások. Ekkor születtek az első egypercesek, ami egy rendkívül sűrített, szórakoztató szövegvilágot hozott: „Megír egy nagyregényt másfél oldalon” – mondja Örkény Antal az 1968-ban megjelent Egyperces novellákról. A könyvet nagyon szerették, gyorsan és sokan vásárolták őket. Nyelvet és műfajt teremtett Örkény a rendszer leírásához, talán ez legkomolyabb írói sikere, de minden bizonnyal a legnépszerűbb.

Pedig nem vicces írásoknak szánta szövegeit, hanem véres valóságnak. Ahogyan ő fogalmazott 1975-ben: „Az igazság az, hogy – legalábbis az én véleményem szerint – ilyen az a világ, amelyben élünk. Lehet, hogy amit írok, annak nincs általános érvénye, mert talán csak a mi mai magyar világunk ilyen. De amit fonáknak, grotesznek vagy humorosnak vélnék írásamban, azt, higgye el: én egy mosoly nélkül írom le, mert véres valóságnak látom, tehát olyanok ábrázolom.”

Örkény szépen megfogalmazta sokszor hallott definíciójában, hogy mi a groteszk: „Szíveskedjék természetesen állni, melyen előrehajolni, s ebben a pozitívában maradván, a két lába közt hátratekinteni: Köszönöm”.

Műveit sok nyelvre lefordították, darabjait New Yorktól Athénon át Japánig, sok helyen bemutatták, népszerűek voltak, pedig Örkény Antal szerint kulturális és társadalmi beágyazottsága miatt sok helyen nem értékelték: „Ahogy távolodnak a szövegei, darabjai Magyarországtól, úgy válnak ezek a művek egyre érthetlenebbé. Emiatt volt benne egy kicsi keserűség, mert rájött, hogy ezeket a kulturális kódokat nem lehet lefordítani”.

KEGY VOLT, HOGY SZABADON ÉLHETETT

A hatvanas évek elején csökkent Aczél figyelme és szigora, mert az Új Írásban engedéllyel, de megjelenhetett írása, sőt hirtelen néhány fontos irodalmi újság, a Kortárs vagy az Elet és Irodalom is közölte szövegeit. Addig hiába küldözgette írásait, azok nem jelenek meg. Legsikeresebb műveit ekkor kezdte írni, és a hatvanas években a nagyközönség körében is népszerű lett Örkény. Radnóti Zsuzsa így emlékezik erre: „Kegyeltnék nem mondanám. Semmi kegyet nem kért és nem is kapott. Persze, visszatekintve a mából, tőle kölcsön vett írónival mondhatjuk azt is, hogy persze, már az is kegy volt, ha valaki szabadon élhetett, írhatott, utazhatott és megjelenhetett. A Kossuth szakmai kitüntetés, az egypercesek, a Tótek, a Művészetek Akadémiájának díja, az a kegy volt, hogy szabadon lehetett írni.”

Örkény különleges írói tehetsége abban mérhető, hogy közben a rendszer megengedte, hogy abszurditás, hogy a kommunizmus és a rendszer ugyanazt. „Ha mindketten ugyanazért szerették önmaguk megkérdőjelezéséig” – jutott a végére.

„Ha azt nézzük, tisztességes tudott maradni és hogy egyszerű meglüzni a határt a tisztesség é könnyű. Nemcsak személy szerint ő élt tisztességgel a műveket egy más értékszínten tartani, ami már hető időszakot Örkény Antal. Hozzátette, hogy mindennel szemben, így a rendszerrel is. Nem volt hol van a jó a társadalomban, ami nem volt egys

élete során fia szerint, de az életművet jelentő munkákban ezek nem látszódnak. A Rákosi hatvanadik születésnapjára írt köszöntőversen és a termelési regényeken persze látszódtak.

Örkény nemcsak egy rendszer lényegét mutatta meg abszurd történeteiben, hanem a mai napig a lehető legtöbbet mondja el a diktatúrák működéséről, és a magyar emberek gondolkodásmódjáról is. Örkény Antal szerint „meg akarjuk érteni a saját világunkat, de mindannyian különbözünk, elég lényegesen ráadásul. Megpróbálta megragadni az életünk kulturális beágyazottságát és a kultúránkat, az értékeinket, viselkedéseinket, éppen ezért szövegei hozzásegítettek a megértéshez, és a mai napig nagy segítséget jelentenek.”

A RENDSZER BELSEJE

Az abszurd gondolkodás Örkény sajátja volt, végtül megtalálta. Egypercesek, Macskajáték, Örkény Antal emlékeztet minket azokra a szemé

éve. A leveleket a gyerekeiktől külön élő Örkény dolkodás is megmutatja magát bennük.

Írói sikerét annak köszönheti, hogy hiába volt távolságtartással kezelte, képes volt megkülönbö

ÉLETÚT

1912. április 5.	Megszületik Örkény István
1930	Érettségi
1934-36	Keresztmetszet címen irodalmi újságot alapít (Némethi László, Weöres Sándor és Illyés Gyula is tr ide)
1936	Elveszi első feleségét, Gönczy Flóriát.
1938-40	Kálfföldi tanulmányi utazások
1941	Vegévszörnyűkötő elplonoztat, megjelent Tengertánc című novelláskötete.
1942	Munkaszünetek lex: Nagykútán
1943	Hadifogság
1945	Közvetlenében történelmet és irodalmat tanít a Kézpeoni Antifaszista Iskolában
1946	Megjelennek az Emlékek és a Légerék népe című munkái, illetve a Voronyezs című dráma. Újságíróként a Szabad Néppel helyezkedik el.
1948	Felcsigul veszti F. Nagy Angéla. Két gyermekük születik, Angéla és Antal. Budai bói címen megjelenik második novelláskötete.
1951	Házastársak címen termelési regényt ír, amelyben a főhős brigádjával együtt négyezer százalokban töltesse a vállalkosok.
1952. március 9.	Rákosi születésnapjára köszöntőverset ír Illyés Gyula, Zelk Zoltán, Déry Tibor társaságában.
1956	Az Irósvettség elhőkészi tagja volt, beszédet mondott a rádióban a hazugságról. Ezután következnek az elhallgatások évei, ami alatt főleg fordított és írt, de nem publikált.
1958	Felcsigul veszti Radnóti Zsuzsát.
1963	Eljön a gyógyszergyárból.
1966	A Jeruzsálem hercegje címen megjelenik a Macskajáték. A Kortársban kisregényként megjelenik a Tótek.
1967	Kazimir Károly rendezésében megírja a Tótek szüppai változatát, Latinovits alakítja a főszerepet.
1968	Megjelenik az Egyperces novellák. Első infarktus.
1969	Fábi Zoltán megrendezi a Tótekből az Isten hozta, őrnagy úr című filmet Latinovits és Sinkovits Imre főszereplésével. Ekkor mutatott volna be a Vízsziklás a Pesti a vízvártóban című drámáját, de helyette tíz évig inkább megírtak ezt hiába szerződött a darabot.
1971	Bemutatók Szolnokon Szabély Gábor rendezésében a Macskajátékot, három nappal később Varkányi Zoltán a Vízsziklásba szerződött a darabot.
1972	Film készült a Macskajátékból
1977	Röszkálítás
1978	Második infarktus
1979	Bemutatók vége a Pesti a vízvártóban című darabot. Május 9-én összeroppant a gerince, június 24-én szívelegetlenségben elhunyt.